

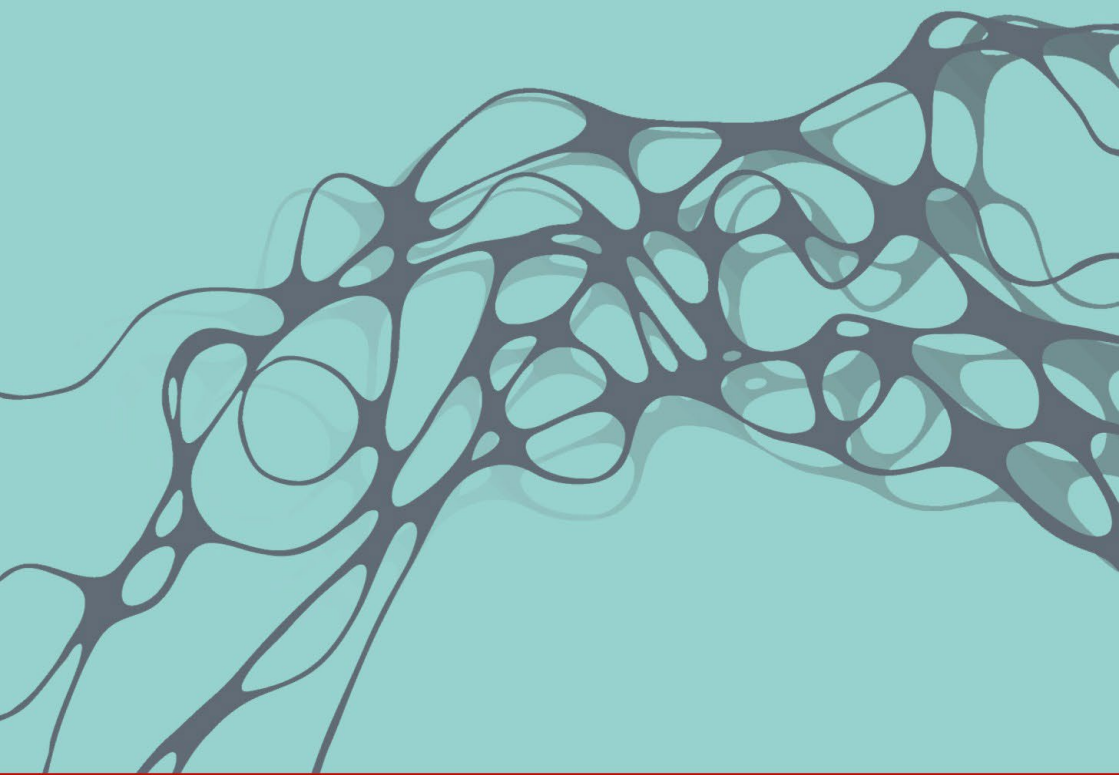

Městská knihovna v Praze

ČEŠTÍ
BÁSNÍCI
20. STOLETÍ

SLABIKÁŘ

Miroslav Holub

Hledáte místo, kde...

... můžete celý den studovat nebo pracovat?

... seženete knížku pro zábavu, do školy, k poučení?

... stahujete e-knihy, posloucháte hudbu, tisknete 3D?

... osobně potkáte české i světové autory?

... můžete zajít na koncert, filmy artové i 3D?

Právě jste ho našli!

Městská knihovna v Praze

43 poboček, **3** pojízdné knihovny, **4 000** akcí ročně,
2 000 000 dokumentů, **60** Kč za registraci

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.e-knihovna.cz

www.facebook.com/knihovna

Slabikář

Miroslav Holub

Znění tohoto textu vychází z díla [Slabikář](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Československý spisovatel v Praze v roce 1965. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

§

Text díla (Miroslav Holub: Slabikář), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyžívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 16. 10. 2020.

OBSAH

NEMOCNÝ SLABIKÁŘ.....	7
Třída večer	8
Abeceda	9
Hodina dějepisu	10
Hodina kreslení.....	12
Nemocný slabikář.....	13
Pan učitel.....	16
HODINA PŘÍRODOPISU	17
Poledne.....	18
Děšť v noci	19
Louka.....	20
Les	21
Podzim	22
Výlov	24
Botanika.....	25
Z biologie automobilů.....	26
Po smrti v nebi.....	28
O vzniku druhů	29
OPAKOVÁNÍ ZE ZEMĚPISU	30
Koření	31
Moucha.....	32
Střelnice.....	34
Cvičebnice mrtvého jazyka	35
Opuštěný dům	36
Náves.....	37
Stefan Zweig, Häftling Nr. 67509, tři roky starý	38
Buchenwald dnes večer	39
Varšavská zed'	43
Český masív	44

Piccadilly Circus	45
Greenwichský čas	46
NAUKA O ČLOVĚKU	47
Portrét	48
Polonius	49
Malování	51
Inventura	53
Hodinky	56
Anatomie domu	58
Rozkopaná ulice	60
Desdemona	61
Láska	62
Kosti	63
Geologie člověka	64
KŘÍDLA	66
„Prohřát lidským teplem“	67
Z mikrokosmu	68
Hra na neutrony	69
Křídla	70
Dívka v laboratoři	72
Biologie	73
Raketa	75
Elektronické počítače	76
Básník	78
Ruka	80
Óda na radost	81

NEMOCNÝ SLABIKÁŘ

*Sešit bez kaňky!
To je heslo dobrého žáka.*

SLABIKÁŘ 1959

Třída večer

Hrdinové
jako švábi
vylézají z dějepravy,
několik písmen
rejdí po stupínku,

duch kaněk stoupá z kalamáře,
neopravené pravopisné chyby
pošťuchují se v lavicích,

ticho kreslí svůj černý obraz
na tabuli,

gypsově oko dává pozor,
gypsově ucho naslouchá.

Venku
chvěje se zem
pod krokem
dětí,
nebo ptáku,
nebo faty morgány.

Abeceda

Deset miliónů let
od miocénu
ke škole v Ječné ulici.

Známe všechno
od *a* do *zet*.

Ale prst se položí někdy
na to místo mezi *a* a *b*,
prázdné jako prerie v noci,

mezi *g* a *h*,
hluboké jako oči moře,

mezi *m* a *n*,
dlouhé jako zrození člověka,

někdy se položí
na galaktický chlad
za písmenem *zet*,
na začátek a konec,

a trochu se chvěje
jako cizí pták.

Nikoli z beznaděje.

Spíš jenom tak.

Hodina dějepisu

Králové,
jako když pouštíš
zlatá prasátka na stěnu.

Lihuprostý papež,
lancknechti bez rukou,
ruce bez lancknechtů.

Mrtví jako cezené nudle,
půl kila pobitých,
dvě deka popravených,

několik hlav,
jako když brambory
navážíš do čepice —

Géniové zplození
spářením letopočtů
stropem sáknou do nekonečna

za plechového hromobití,
kručení žaludků,
volání hurá,

říše vycházejí a zapadají
mávnutím ukazovátka,
krev je vypijákována —

A jen jeden chlapeček,
co vůbec nedával pozor,
se zeptá
mezi dvěma vítěznými vojny
najednou:

A bolelo to tenkrát taky?

Hodina kreslení

Vyzáblá múza
nepřetahování
a neušmudlanosti,
jehlanů a koulí,
pryží a nulátek
rozpíná svou náruč.

Bdí
vodnaté oko perspektivy.

Je slyšet trávu růst
podle lineálu.

A s jemným šustěním
a s dušeným praskotem
umírá pod lavicí
malíř býků z Altamiry
a z Lascaux.

Ticho tam vzadu!

Nemocný slabikář

I slabikář

jednou

onemocní,

neboť

děti jsou hodné a pracovité,

ale není to tak docela pravda,

listí opadává na podzim,

ale není to tak docela pravda,

plamen pálí, měsíc svítí,

ale není to tak docela pravda,

táta se může přetrhnout,

ale není to tak docela pravda,

tohle je teď a tohle je potom,

ale není to tak docela pravda,

i slabikář

jednou

onemocní tím,

co není tak docela pravda,

nejhorší,

nakažlivou nemocí

s papírovými horečkami,

s černobílými vidinami,

s pověřčivými skvrnami,

moudří mužové,
obváží slabikář,
přikryjí slabikář,
zamknou slabikář
(lepší polopravda než nic),

ale slabikář
bude mluvit
ze sna,
nevěřte na duchy,
nevěřte na gyps,
na oči, na uši,
nevěřte na řeči,
slabikář
bude mluvit
ze sna,
lepší provizorní nic
než definitivní polopravda,

bude volat,
dejte si práci, hergot,
lámejte si makovice,
nelžete si do kapsy,

moudří mužové
odsoudí nepřičetný slabikář
za nespisovnost
k zhudebnění,
k plakátování,
k překladu
do mrtvého jazyka,

a děti si musí
samy
namalovat slabikář,
některé malují tečku,
některé malují slunce,
některé dělají kruh
podle kružítka, na výbornou,

a učitel řekne,
tohle jakživ
nestačím probrat
a prozkoušet.

Pan učitel

Pan učitel má jasno.
Součet úhlů v trojúhelníku je 2 R,
zajíc je hlodavec,
atomy jsou nedělitelné,
vesmír je nekonečný.

Opakujte!

Je zakázáno stoupat na trávníky.

Pan učitel má
naprosto
jasno.

Pan učitel píše pětku
Lobačevskému,
vyučuje Darwina z hodiny přírodopisu
a Einsteina zaznamenává do třídnice
pro rušení klidu.

Pořádek bude!

Dost na tom, jak venku
klobouk mu leptá žíravina hvězd,
podrážky hryžou
trnouce zuby země.

HODINA PŘÍRODOPISU

*Není básníka, který by dovedl do slov
přetavit var tvůrčích sil Přírody, jež
od věků stoupají ze žil země Živitelky
do mízy stromů, hoří v barvách květů
a tryskají ve zpěvu ptačím.*

BOTANIKA PRO VYŠŠÍ TŘÍDY
STŘEDNÍCH ŠKOL

A takzvanou Přírodu jsme už v určitém smyslu překonali.

P. L. KAPICA

Poledne

Den kotví na mělčině.

Stromy se chvějí štěstím,
zpívají
nesmrtelní motýli.

Nebe je sladké
jako tvář, již milujeme.

Dětské hlásky
se kutálejí ze stránek.

Slunce,
zpěv,
klid:

něco se chystá.

Déšť v noci

Myšími zoubky
déšť kamene ukusuje.
Stromy procházejí městem
jako proroci.

Snad štkání
nestvůrných andělů tmy,
snad dušený smích
kytek na zápraží,
které si léčí úbytě
šuměním.

Snad předení
svatého sucha
pod šturcem jakýmkoli.

Čas nevýslovný,
kdy se láme hlas ampliónů
a básně
nemají slova,
ale kapky.

Louka

Zde pohřbíváme své padlé.

Krvácení hvozdíků.

Bláznivý pochod vratičů podle cest,
hrůza propletených trav.

Kymácení modrého nebe.

Metlice prorůstají
našima rukama,
dupot střevlíků
přehluší vzpomínání,
bez dechu nasloucháme
dělení buněk,

sténání lásky,

praskotu smrti,

dunění kanonády,
papírových děl poezie.

Zde pohřbíme své padlé.

Les

V prahorním lese,
kde duchové ptáků
louskají zrníčka žul
a sochy stromů
černýma rukama
hrozí oblakům,

pojednou
ozývá se dunění,
jako by historie
se vyvracela z kořenů,

tráva se ježí,
balvany otřásají,
praská zemský povrch

a vyrůstá

hřib,

nesmírný jako život,
naplněný miliardami buněk
nesmírných jako život,

věčný,
vodnatý,

poprvé na tomto světě

a naposled.

Podzim

A už je po všem.

Už ani rezekvítek,
už ani zajíček neučený
z nebe nepadne.

Jen
zrzavé kostlivění
pod sluncem jinovatek,
zlodějská mlha,
mdlá sloučenina lásky,
nenávisti
a krákání.

Ale napřesrok zase
dříný se pokusí,
aby všechna země byla plna dřínů
a modříný se pokusí,
aby veškerá země zmodřínovatěla,

a drozdi se pokusí,
aby všechny stromy hvízdaly,
a perletovci se pokusí,
aby všechna tráva byla perletová,

a hrobařici
se svou vrzavou láskou se pokusí,
aby všechny mršiny
vstaly z mrtvých,

amen.

Výlov

Soud zasedá.

A všechno skryté
bude odhaleno.

V posledním rybníčku
poslední ryba
v našem dnu ryje
bez hlesu.

A hrůza skřelí
a hrůza slizu,
oválná hrůza tlamy

spokojeně

stoupá k nebesům.

Botanika

Chlupaté kytky
jako skauti táhnou podle cest
a zpívají veselou diluviální píseň
— estadrata.

Přesličky s nahými koleny
pracují na svých výtrusech
s prvohorním
mlčením.

Mech si píská pod dubem.

Brčálový botanik
zapouští kořeny,
hledaje prvoklíček,
který by se hodil
ke všem nesmyslným písním lesa.

Z biologie automobilů

Dvouosí pačlenovci:

Živí se
šedivými pásy betonu
s mastnými oky,
se zelenými štětinami.

Rozmnožují se
zvukem klaksonu.

Shromažďují se
v tichých ulicích,
spí vstoje,
ve snu bloudíce
na neutrál
po svobodě,
kde není štěrku
ani zákazu parkování.

A v pravěkých labyrintech bláta
nazpět můžete sledovat
jejich stopy,
měnící se,
přecházející
ve stopy Minotaurů,

příliš krásných,
než aby mohli být zahrnuti
do našich
pitomých živočichopisů.

Po smrti v nebi

Černé slunce
na třech psích nohách
svítí pod zemí.

Velbloud prochází uchem jehly,
uši procházejí ústy žížal.

Utichá ryk dravců. Lokty se srovnají,
puška leží v posledním tažení.

Ničím tam nezhřešíte.

Leda hnitím.

O vzniku druhů

Ruce,
tykadla,
nohy,
buňky
bloumají
krajinou prvoplození.

Tu a tam
baktérie,
drchnička,
potkan
nebo tupohlavý anděl
udělá se.

Ale dát dohromady
pořádnou kytku,
nesmrtelného ptáka,
logaritmujícího anděla —

— to zbylo na nás.

OPAKOVÁNÍ ZE ZEMĚPISU

Mapa se taky může mejlit.

JOSEF ŠVEJK

Koření

Bobkový list z Bagdádu,
pepř ze Zanzibaru,
marjánka z Casablanky.

A z toho je vůně domova.

Domky magických měst,
chýše na pokraji pouští,
zažloutlé
jako ty škatulky na kredenci.

To je ta mámivá chuť dále.

Moucha

Seděla na kmeni vrby
pozorujíc
kus bitvy u Kresčaku,
řev,
supění,
sténání,
dupoty a pády.

Za čtrnáctého útoku
francouzské jízdy
se spářila
s hnědookým mušákem
z Vadincourtu.

Třela si nožky
na rozpáraném koni,
přemýšlejíc
o nesmrtelnosti much.

S ulehčením usedla
na modrý jazyk
vévody z Clervaux.

Když padlo ticho
a jenom šepot rozkladu
obcházel těla

a jenom
několik rukou a nohou
se ještě škubavě rvalo pod bukem,

začala klást vejce
na jediné oko
Johanna Uhra,
zbrojmistra králova.

A při tom ji sezobl rorýs,
prchající
z hořících Estrées.

Střelnice

Kdekoli na zemi
přijíždí střelnice,
kluci se strojí
na lov
plechových Kašpárků.

V noci
pušky skřípají zuby,
papírové růže voní na hrobech
oprýskaných padlých.

Kdekoli na zemi
odjíždí střelnice
a ve zdupané trávě
zbývá
purpurová
kapička krve.

Cvičebnice mrtvého jazyka

Toto je chlapec.

Toto je dívka.

Chlapec má psa.

Dívka má kočku.

Jak se jmenuje pes?

Jak se jmenuje kočka?

Chlapec a dívka

si hrají s míčem.

Kam se kutálí míč?

Kde je zakopán chlapec?

Kde je zakopána dívka?

Čtete

a překládejte

do všech mlčení a řečí!

Napište,

kde jste sami

zakopáni!

Opuštěný dům

Dobytá tvrz
vzdechů
a tepla u kamen.

Z bankocetlí jsou kopřivy,
ze soli vítr,
ze snů černý bez.

Ze šťastných čísel
pitomé veselé jeřabinky.

Několik let
sníh ještě taje na půnebí,
několik let
ještě to trochu skučí
pod kameny.

Ale pak už jen
vyzáblá samice klidu
sedí na prázdných vejcích
nesmyslného ticha.

Náves

Pomník našich hrdinů
se rozpadl na kameny:
poslední padlý této války.

Nebe nad tím místem
hojí se jizvou,
husí fanfára
raněný pažit k životu volá.

Ale pod zemí myš
praví myši
k porodu pracující:
Tady ne, pojd' kousek dál!

Stefan Zweig, Häftling Nr. 67509, tři roky starý

Bubáky upálili,
polednice nemůže přes ten drát,
vodník byl zastřelen na útěku.

Už se nebojí,
den ze dne neviditelnější
pod pryčnou hraje si
s šedivou myškou smrti,

opakuje si říkadlo apelů,
první — druhý,
první — druhý,

den ze dne neviditelnější,

netuše,
že všechny pušky,
všechny kanóny,
všechny bajonety
tisícileté říše
namířeny jsou
na jeho skřivánčí hrud'.

Buchenwald dnes večer

Nad všemi vrcholky je klid.

Soumrak padá
jako žernov na šíji kopců.
Buky tají dech.
Z hromadných hrobů
stoupá duch země
liduprázdné.

Od Výmaru,
krvácející silnicí,
přicházejí
ve filosofickém rozhovoru
pohřížení
dvorní rada Goethe
a hauptscharführer Sommer.

Nad všemi vrcholky je klid.

Hauptscharführer
otvírá železnou bránu
a praví:

Tohle byl Apfelplatz.

Goethe kývá.

*Nač lítost namlouvat si,
to přece patří ke kolonizaci.*

Hauptscharführer praví:

Na tomto stromě
jsme je přivazovali.
Tuto káru s kamením
tahali klusem

a zpívali —
Zpívající koně.
Hauptscharführer se usmívá
jako absolutní básník.
Tady
zaživa shnilo
dvě stě polských banditů —
Růžová zahrada.
Goethe kývá.
Šedá je všechna teorie...
Hauptscharführer rozhazuje rukama,
předvádí
skladiště s brýlemi,
koňskou stáj s popravami,
prasečí háky na věšení,
býčí klacek na rozbíjení hlav,
Goethe potřásá hlavou.
Krev, to je zcela zvláštní šťáva...

Hauptscharführer se vypíná na špičkách,
dupe a poskakuje,
otvírá
temnice s mučením,
skučení pošlapaných,
zpěv doufajících,
kůži stažených,
játra odpitvaných,
Goethe tiskne rty,
tvor lidský bloudí,
pokud za čím spěje,
buky tají dech,
soumrak padá

jako žernov na šíji kopců,
Goethe mlčí
... že *dobrý člověk ve svém temném vření*
přec o jediné pravé cestě ví,
kameny pulsují,
slova tuhnou,
Goethe pokyvuje hlavou,
co skutkem není dnes,
těž zítra nebude,
a když se Sommer shýbá,
aby ukázal ten hmat,

Goethe vytáhne pistoli
za jeho opaskem

a neumělou rukou
zastřelí *hauptscharführera*
třemi ranami
do hlavy,
do prsou
a do břicha
a ještě do hlavy,
protože se hýbá.

A uzavírá bránu
a uzavírá les,
shrben ve svém skořicovém kabátě
vrací se
do své zelené světnice ve Výmaru,
s úmrtním křeslem,
s otevřenými okenicemi
a stínítkem na oči.

Soumrak padá
jako žernov na šíji kopců.

Nad všemi vrcholky je klid.

Nad všemi vrcholky
je klid.

Varšavská zed'

Tu chvíli
před popravou
zed' jako zrcadlo
odráží tvář.

Ústa v prasklinách,
čelo v kamenech,
zorničky v mravencích.

A podnes
ty tváře
se dívají na nás

rudýma očima,
černými zorničkami.

Neklopte oči!

Český masív

Vyvřelou
vulkanickou bolestí
to drží
k nebi i ke dnu.

Ale blaničtí rytíři
poslední granáty přebírají.
Pratuři zapomínají své sny.
Velikáni zívají
a rozpadají se.

Jen šutry silniční
jsou věčné.

Piccadilly Circus

Padesát metrů pod hladinou
žhnou barevné oči korálů,
sépíe tmy vybuchují
v oblacích světla,
chobotnice Genever Gin
pohlčuje koníka Pepsi Cola,
fosforeskující hlubinné ryby
se ztlumenými reflektory
táhnou kolem dokola.

Chřtány ampliónů se překřikují,
aniž vydají hlásek.

Ohnivé nápisy
oznamují
terylenový klid,
úvěrované spasení
a nesmrtelnost planktonu.

A ošumělý vodník na rohu
prodává duše
v podobě
chlupatých, natahovacích králíčků.

Greenwichský čas

Uprostřed Londýna
zpod cylindru observatoře
jako pozdrav džentlmena
vyvěrá
čtyřikrát přečištěný,
směrodatnýčas.

Kulatý,
mrazivý,
ctihodný jako cvikr pastora,

vlaje
jako stříbrný prapor nad lukami,
osciluje
jako bílý nerv v očnici nebe,
zní
jako absolutní tón
elektromagnetické klávesnice.

Ale u nás
budíky,
střapaté cesty ranní,
ale u nás,
píchačky usmolené,
u nás
je o hodinu více.

NAUKA O ČLOVĚKU

*Věřím, že lidé pocházejí z opic.
Ale nevěřím, že z jednoho druhu.*

ST. J. LEC

Portrét

Rozumí
krvinkám stroje
i elektromechanice básní.

Rozumí
obchodní korespondenci
i šepotu listí v noci.

Rozumí
osudům planet
i rodozměně lidí.

Rozumí,
leskne se,
žije bez tenat,
bez ostnů,
bez nepokoje,
bez omylů,

všemu rozumí,
všude se leskne:

mlok.

Polonius

Za všemi tapetami
neochvějně
plní svou povinnost.
Stěny jsou jeho ušima,
klíčové dírky místo očí.

Přichází po schodech,
kane ze stropu,
přetéká přes práh,
připraven přisvědčiti,
dokázat dokázané,
probodnout jehlou
nebo dekorovat řádem.

Jeho básně se vždy rýmují,
jeho obrazy jsou malovány medem,
jeho hudba rezonuje
v marcipánu a v rákoskách.

Prodává se
na váhu, bez kostí,
kilo bledého masa,
kilo myší filosofie,
kilo služebníčkování
huspeninovitého.

A když je rozprodán
a zbytky zabaleny
do parte se střapečky,
do paranoidního nekrologu,

a když už poroste
výtrusorodou plísní
věčné paměti,
když už padá
po zadku ke hvězdám,

nadlehčí se tato pevnina,
zmenší se výchylka zemské osy
a v hromové aréně noci
děkovně tíkne pták.

Malování

Svinuli koberce,
svinuli cesty ode dveří k oknu.

Zabalili pendlovky a tikání,
důstojnou hodinu oběda.

Odnesli obrazy v zrcadlech,
odstavili vyhlídku z oken,
skříňě a temnoty z koutů.

Sundali lustr ze stropu
a ozdobný humanismus ze stěn,
sundali laskavé masky
pana domácího,
až na dravčí tlamu,
která by vlastní děti sežrala
pro šifonér.

Strhli zatuchlý závoj domova
na holou kost siroby,
na vytí vlků,
na hltavost požíračů
vlastních srdcí,
na pustotu zažívání a rozkladu.

A ve škvírách našli
mezi knoflíčky a špendlíčky
zapadlou
krev
a maso
a chroptění postřílených,
— sny pana domácího
o moci a svobodě —

A tak tedy rychle
malovali,
malovali,
malovali.

Inventura

*... když objevuješ zlatou střední cestu
začíná umírání*

TADEUSZ RÓZEWICZ, SMRT MALOMĚŠŤÁKA

Vytahuje
ze zásuvek
krejcary,
hvězdy,
úmysly,
slepá zrcátka,
zlevněné jízdné,
zkamenělé tváře,
půllitry,
anděle strážné,
dotazníky,
podpisy,
kapesníky,
přísahy,
růže,
přehrabuje,
počítá
ze zvyku:

To je moje,
to není moje,
z toho krev neteče,
zadarmo ani kuře nehraje,
trhnout, co se dá,

platit,
být placen,
nula
od nuly
pojde.

Přizpůsobit se,
mít svůj hodinový strojek
jdoucí dopředu
nebo nazpátek,
vyvěsit prapory,
stáhnout prapory,
milovat podle služebního řádu,
něco si vymyslet,
něco říkat,
nula
od nuly
pojde.

Dekret na byt,
dekret na ženu,
směnitelnost,
reprezentace,
umět včas přijít,
umět včas odejít,
nula
od nuly
pojde.

Mít své jisté,
mít svůj klid,
stejně
nula
od nuly
pojde.

Vytahuje zásuvky,
putuje mezi rubem a lícem
nekonečným defilé dní,
z nichž jeden pohlcuje druhý,
zvolna prochází
zlatou střední cestou
uchem jehly
do ráje,
v němž je
pískání
zakázáno.

Hodinky

Za třicet let
člověk naučí se
duši hodin
a hodinky dostanou
duši člověka.

Cibule,
hrubé a přesné
jako palec tesaře,
s mozoly na šestce
a na dvanáctce,
s chraptivými minutami noci,
se svalnatými hodinami dne,

ručičkou ukazují
někdy v poledne
k hospodě U zvonu,
kde se vyvářela
polívka
nezaměstnaným,

ručičkou ukazují
někdy večer
na domek u ranžíru,
kde se čekalo
na letáky,

ručičkou ukazují
někdy ráno
na malou ulici,
kde stála
barikáda.

Natahovány za rozednění,
aby se nezastavil svět,
posunují čas výdřev,
čas bednění,
čas krovů,

pod sklíčkem šedými léty zakaleným
opisují
nesmírné kolo naplnění života.

A jako kompas
řídí plavbu kuchyně,
když je odloží v podvečer
mezi televizorem,
futrálem s medailí

a zlatým reflexem něčeho
jako slunce,
nebo štěstí,
nebo stratoplán,
nebo okna naproti.

Anatomie domu

Hned pod ekzématickou,
oprýskávající pokožkou
frenetický šepot bab.
Svrbění.

Pod krovem
kornatění stárnoucího světla,
v plesnivých plicích sklepa
tuberkulóza tmy.

A ani luna
kapku mléčného antibiotika
nepodá.

Stěny nedomykají,
pavlače roní
krvavé slzy tajemství.

Ale pod vším kostlivěním,
v úžasném ústrojí
stolů a loží,
bdění a snů,
kamen a hrnečků
teplá tkáň života:

biosyntéza
nehmatatelného štěstí,
biosyntéza
energie přicházet a odcházet,

stavět města,
prát prádlo,
milovat,
nenávidět,
soudit
a rozumět.

A z pokoje do pokoje,
z buňky do buňky
neviditelnými vlákny
koluje paměť pokolení:

domov.

Dokud je vůbec
kámen na kameni
a jediný muž
a jediná žena.

Rozkopaná ulice

Je vidět
královský jíl,
keltské kameny
a hluboko dole
sklerotické cévy města.

Je vidět
nervy svářené autogénem,
rány asfaltem zalévané,
aby rzivý anděl smrti
ani otvůrkem nepronikl.

Je vidět
srdce města,
v tričkách a manšestrácích,
zablácené,
sakrující
srdce města.

A slyšet
růst města
a nejhlubší myšlenky města:
„Eště kousek a bude to dobrý, Franto!“

Desdemona

Umění
být krásná,
umění
milovat,
umění
hladit
a šít
a dělat jahodový krém.

Ale Othello
za chvíli
odchází za jinou.

A ona
zvolna se rozpouští
v kuchyňském koutě,
v plameni karmy,
v obláčku cigarety,

v pustinách bytové jednotky.

A kolik mohla udělat
jahodového krému,
Desdemona.

Láska

Dva tisíce cigaret.
Dvě stě kilometrů
od stěny ke stěně.
Půldruha věčnosti bdění
nad sním marnějšího.

Tuny slov
starých jako stopy
ptakoještěřů v písku.

Sto knih, které jsme nenapsali.
Sto pyramid, které jsme nepostavili.

Smetí.
Prach.

Hořko
jako na počátku světa.

...

Vpravdě pravím vám:
Bylo to krásné.

Kosti

Odkládáme

zbytečné kosti,
žebra plazů,
čelisti šelem,
bederní kost bouře,
bludnou kost osudu.

Pro rostoucí hlavu
člověka

hledáme

páteř,
která by zůstala
rovná.

Geologie člověka

Nějaký
přírodní zdravý
rozum.

Nějaká
elementární hodnota
života.

Nějaká
dobrota
srdce
nebo jater
nebo čeho.

Tyto hlubiny jsou v písku.

Stačí
zlé povětrí,
lok špiritusu,
kapka pověry
po babičce

a je tu potopa.

Dobrota,
to je horotvoření.

Bez magnetického
nadloží nutnosti
ani chlup rozumu
nevylišuje se.

A jenom
věčné krvácení zevnitř
ve zlomech tuhne
na čediče a žuly.

Člověk
to je fuška
na dva milióny let.

KŘÍDLA

*Až budu starý, najeznu – doufám –
mladého člověka
a dám se poučit.*

BERTOLT BRECHT

„Prohřát lidským teplem“

Vezmou
kousek světa,
dají ho
do kastrolku,
ohřívají,
dusí
ve vlastní šťávě,
naslouchají
cituplnému škvíření.

Celý život
čekají
na karbanátek.

Ale pod pokličkou
jsou
rovnice,
mráz
a plameny.

Z mikrokosmu

*Dveře které někdo otevřel
Cesta kterou někdo ubíhá*
JACQUES PRÉVERT

Slunce, které se rozpadlo,
vesmír, který se zachvěl,
hrom, který dozněl,
jiskry, které zmizely,
teplo, které se rozprchlo,
tma, která se zavřela,

patnáct miliard let, které zas uplynou
bez události.

Pár černých stop, které zbyly
ve fotografické emulzi:

Čtěte!

Hra na neutrony

Bezstarostně
bzučí svá rozpočítávadla,
schovávají se,
objevují se,
utíkají sem a tam,
srážíjí se,
tančí kolem své osy,

mizí
jako pískání v lese,
jako perly v hlubinách,

objevují se
jako neónové zárodky měst,

bezstarostně
šeptají svá rozpočítávadla.

A je-li radost,
jsou vnitřní radost světa,
který si nikdy
nezapomene hrát.

Křídla

*Máme
mikroskopickou
anatomii
velryby
to
člověku
dodává
jistoty*

WILLIAM CARLOS WILLIAMS

Máme
mapu vesmíru
pro mikroby,
máme
mapu mikroba
pro vesmír.

Máme
velmistra šachu
z elektronek.

Ale hlavně
máme sílu
přebírat hrách,
přenášet vodu v dlaních,
hodiny hledat
ten pravý šroubek
pod otopanem —

To
dává
křídla.

Dívka v laboratoři

Prsty, pěšáci vědy,
posunují
buňky,
mikroby,
molekuly
na černobílé šachovnici.

Ale oči se dívají
vždycky trochu jinam.

A v každé flašce xylolu
objevuje se tvář moře,
na každé stránce protokolu
sladký nepokoj pažitů,
v odstředivce
dech veselých telátek,
v buničině hebkost rtů,
v mikroskopu hvězdy večera,
v nekonečnu stisk ruky

a v každé zkumavce
docela malý kousek lásky,
která byla,
která je
nebo která bude.

Biologie

Skládáme
z pátek ptáka Noha,
z kostiček Venuši
a krajinu
z prvočísel.

Slučujeme
vodu a oheň,
krev a vítr.

Slunce v lednici.
Měsíc v termostatu.

Jednou
přijdeme ráno,
oblékneme bílý plášť,
umyjeme si ruce,

vyjmeme
ptáka Noha z protokolu,
Venuši ze zkumavky,
strom z odstředivky

a pustíme je
do polí a parků
naproti.

A pak
budeme dělat
něco
skutečně
nového.

Raketa

Vteřinu za vteřinou
ohnivý život
prchá tryskami.

Vší silou se zachytává
nejzazších stébel
rychlosti a klidu,
tápe v pustinách
gravitačních polí,
trnoucí anténou
hmatá sršící stopy,
táže se elektronů,
vírů a vln,
dotýká se
prstíčků mikrometeoritů

a v poslední chvíli
nalézá svou oběžnou dráhu,
hvězdnou nesmrtelnost,
vyhoupne se a uléhá
v prاتمě, pratichu, prazáři,

zaslechnuvši ještě
smích dětí
a zpěv
z hromadných hrobů
tam vzadu.

Elektronické počítače

Spočítají vám
všechny ty plátky růží
a duše nesmrtelné,
poetové.

Bude to dlouhá řada nul.

Spočtou vám
tu vaši kostkovanou
imaginaci
heřmánky slov,
jateční selátka rýmů.

Budeme
řada impulsů,
silokřivky svalů
a srdce počítací,
jedničky, dvojky
a prázdná místa děrovacích štítků.

Veškeré tajemství
proběhne řadiči,
operačními jednotkami
a jako modrojasno
stane v bubnové paměti.

Ale úhrnem
vyjde
čistá váha pravdy
v miligramech.
Ale mezi katodou a antikatodou
magickým tichem
dále
proudem poteče
poezie
a opálové snění,

lidštější,
oč lidštější je věda
nežli nevědění.

Básník

Je to tentýž měsíc vždycky jiná čtvrt
VÍTĚZSLAV NEZVAL

Někteří sestřelují obrazy flobertkou
jako papírové růže.
Někteří špendlíky napichují verše
jako suché motýly do sbírek,
hmyzoznalci
se srdci marcipánovými
— těm je země lehká.

Druzí však chovají verše v dlani
a vypouštějí je jako ptáky
a vysévají je jako zrno
a vrhají je se stráně
jako lavinu
— to je on.

Destiluje
žíravinu noci a nektar dne
nad kahanem písně,
v křivuli vyrábí
vzduch,
vodu,
světlo
a naději,
alchymista,
organický chemik poezie,

plný
hmotného záření,
akčních proudů srdce,
kmitočtů dávné řeči,
spektra nových hvězd,
těžší než země,
lehčí než pomyšlení,
rychlejší zvuku —

Až přiletíme
na Měsíc,
on tam už bude.

Ruka

Podali jsme ruku trávě —
a je to obilí.

Podali jsme ruku ohni —
a je to raketa.

Zvolna,
opatrně
podáváme ruku
lidem,
některým lidem —

Óda na radost

Milovat, když už není naděje:
jenom toto je láska.

Vypustit novou radiosondu,
když jich deset spadlo,
vzít dvě stě králíků,
když jich sto uhynulo:
jenom toto je věda.

Ptáte se na tajemství.
Má jediné jméno:
znovu.

Nakonec
pes nese v zubech
svůj obraz na vodě,
lidi nýtují novou lunu,
milují tě.

Jako karyatidy
na vztyčených rukou
vzpíráme žulový čas

a poražení
vždycky zvítězíme.

Miroslav Holub

Slabikář

Edice Čeští básníci 20. století

Ilustrace na obálce Sunward Art/Shutterstock.com

Redakce Markéta Teuchnerová

Vydala Městská knihovna v Praze

Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání

Verze 1.0 z 16. 10. 2020

ISBN 978-80-274-1121-4 (epub)

ISBN 978-80-274-1122-1 (pdf)

ISBN 978-80-274-1123-8 (prc)